KATHOLIEK DOCUMENTATIE CENTRUM

J. HEIJKE

ARCHIEFVOLGNUMMER 622

INVENTARISNUMMER 48

Brieven van H.J.M. Nouwen van de Yale University te New Heaven (USA)

Datum: 1974

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

Datum: 1974 4 16
Afdeling:
Dossier:
Copie aan:
Beantwoord: door d.d.

Drs J.Heijke
Biltstraat 121
Utrecht.

11 April 1974

Zeer Geachte Heer Heijke,

In dank ontving ik het eerste uitgewerkte concept van de brief over het gebed. Het is een rijke en waardevolle brief. Op dit moment vind ik het moeilijk om opnieuw mijn reacties op te schrijven omdat ik U slechts enkele weken geleden geschreven heb en niet weet in hoeverre mijn opmerkingen U op enige manier van dienst konden zijn.

De brief in zijn houdige vorm is ongetwijfeld een zeer belangrijke bijdrage over het gebed, en in deze uitgewerkte vorm is de brief ook veel minder apologetisch ~~als~~ dan ik aanvankelijk dacht.

Over het algemeen vind ik de brief vrij "moeilijk" en veel aandacht eisend. Ik heb me afgevraagd of het mogelijk zou zijn de brief hier en daar wat speelser, vrijer te maken. De brief zoals die er nu ligt vraagt veel concentratie en dat zou wel eens een grote groep lezers kunnen uitsluiten. Maar misschien ziet U de brief meer als een stuk voor studie voor kleine discussiegroepen en als een uitgangspunt voor gesprekken over het gebed. Toch vraag

ik me af of het mogelijk zou zijn de brief enigszins te verlichten via illustraties (verbale illustraties) kleine verhalen etc etc. Ondanks het feit dat het een brief is die me boeit blijkt het toch vrij moeilijk na lezing de kern inhoud kort weer te geven. Im zoverre ik het kan bezien zou het waarschijnlijk de moeite waard zijn te overwegen hoe de brief iets meer didactisch zou kunnen worden. Byv: Korte tiitels, enige kernwoorden die makkelijk blijven hangen in het geheugen, een aantal sprekende beelden die in zekere zin een paragraaf of hoofdstuk samenvatten etc etc.

Ik laat het hier maar bij deze keer. Indien U het gevoel heeft dat verdere opmerkingen mijnerzijds U enige hulp kunnen geven zal ik U graag nader schrijven.

Van harte wens ik U geluk met het boeiende stuk en ik hoop dat ook de laatste phase van uw werk aan dit stuk zonder teveel problemen zal verlopen.

Met hartelijke groeten,

Harrie Nouwen

Harrie J.M.Nouwen.

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

Datum: 1974 3 27 / 2
Briefnummer:
Afdeling:
Dossier:
Copie aan:
Beantwoord: door d.d.

De Weledelgeleerde Heer
Drs. J.Heijke
Biltstraat 121
Utrecht.
HOLLAND (EUROPE)

19 Maart 1974.

Zeer Geachte Heer,

In dank ontving ik uw brief en de schets van een brief over het gebed. Ik waardeer ten zeerste uw verzoek om hierbij enige notities te maken. Ik zal me bekerken tot de conceptbrief (Nr 2.87 22 Oktober 1973).

Ik wil graag beginnen met te zeggen dat ik byzonder onder de indruk ben van de inhoud van de brief. Een zin zoals:" Bidden maakt van mensenleven en wereldgebeuren de manifestatie van God" betekent veel voor mij en helpt me tot de kern van het gebed door te dringen. De gedachte dat het gebed ons gevoelig maakt voor de "verborgen verwijzing" in onze omgeving , vind ik dan ook byzonder belangrijk. Ook de nadruk op het gebed als een uitdrukking van een groot vertrouwen op God , ons ingeboezemd door Jesus van Nazareth betekent zeer veel voor mij. Ik voel me daarom zeer aangetrokken tot de teneur van de brief en de grondgedachten die erin worden uitgesproken.

Mijn vragen zijn daarom vooral gericht op de vorm van de brief. Ik voel me niet direct en persoonlijk aangesproken en er wordt veel van mij gevraagd om de grondgedachten van de brief direct tot mij persoonlijk te laten spreken. Verschillende indrukken kunnen dit misschien verhelderen.

1) De brief is toch primair een lezing over het Christelijke gebed.

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

Er is een overheersende betoogtrant waarbij mij in verschillende stadia de betekenis van het gebed wordt aangetoond.

2) De brief is overwegend argumenterend. Van een bebeschrijving van de huidige belangstelling onder de jeugd en een herinnering aan vrogere gebedsvormen wordt ik gewezen op het gebed als een algemeen menselijk verschijnsel. Dan wordt mij getoond hoe in bepaalde omstandigheden de vraag om gebed wordt versterkt en hoe een hernieuwde ontvankelijkheid voor het gebed tot stand kan komen. En tenslotte wordt ik verwezen naar Jesus van Nazareth die ons het grote vertrouwen op God als basis voor het gebed heeft geopenbaard. Hoewel ik geen enkele moeilijkheid heb met de gedachtegang heb ik toch het gevoel dat ik meer antwoord krijg op de vraag: " Waarom is bidden zinvol?" dan op de vraag:" Hoe kan ik bidden vandaag?". Daarom vind ik de brief een beetje vermoeiend. De brief helpt me niet in mijn gebed maar overtuigt me dat bidden nodig is. In deze zin vind ik de brief weinig getuigend en toch nogal apologetisch.

3) De brief beweegt van een algemeen menselijk verschijnsel naar de Christelijke vorm van het gebed. Als deze brief zich primair tot christenen richt vraag ik me af of het niet beter is direct vanuit het Christelijke Godvertrouwen te spreken, maar dan op een dergelijke wijze dat dit ook door niet christenen als zinvol kan worden verstaan.

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

Samenvattend zou ik willen zeggen dat de brief te weinig een "brief" is. Het lijkt me erg belangrijk het karakter van de "brief" te bewaren. Een brief is direct persoonlijk, richt zich tot mij en helpt me mijzelf beter te verstaan in de relatie tot degene die de brief schrijft. Een brief gaat er vanuit dat er een relatie van wederzijds vertrouwen bestaat en dat de lezer de schrijver accepteert. Een brief is een uitdrukking van een zekere affectiviteit. Ik vraag me daarom af of het mogelijk zou zijn deze brief een meer direct persoonlijk en affectief karakter te geven zodat de lezer ervaart dat de schrijver ~~ervaart dat de schrijver~~ bezorgd is en zorg wil geven. In deze zin zou ik daarom graag zien dat de brief een meer "pastorale"toon heeft en een directe vorm van zielzorg is.

Dit leidt me tot een andere gedachte. Ik vind het niet zo nodig om te wijzen op de belangstelling onder de jeugd voor myztiek en religieuze ervaring. Dergelijke inleidingen kunnen vaak tegen de wil van de schrijver de indruk van een zeker paternalisme wekken. Het lijkt me belangrijker zodanig in contact te zijn met de hedendaagse belangstelling voor de reliegieuse ervaring dat de brief zelf een uitdrukking hiervan is. Het is belangrijker te schrijven vanuit een gedeelde ervaring dan te schrijven over de ervaring van anderen die voor mij een aanleiding wordt tot een exposee over de betekenis van het gebed. Ik denk dat de brief zelf vele passages heeft waar de schrijver inderdaad vanuit de hedendaagse r ligieuse ervarin spreekt. Het lijkt me daarom minder nodig om zo expliciet te wijzen op de hedenda gse belangstelling.

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

Tenslotte zou ik graag nog een paar opmerkingen maken die misschien zinvol kunnen blijken bij het schrijven van de definitieve tekst/

1) Het lijkt me waardevol er op te wijzen dat het gebed aan de ene kant inspanning en discipline vraagt maar anderzijds slechts kan ontvangen worden als een gave. Ik word me er meer en meer van bewust dat bidden vaak vooral een poging is om de weg te effenen voor God's komen, een wegnemen van wat God's intrede in mijn diepste centrum belemmert. Daarom vind ik het citaat van Kierkegaard zo belangrijk. Dat citaat zou in zekere zin een hele brief kunnen vullen. Bidden is een luisteren en dat betekent dat woorden soms de weg kunnen blokkeren. Bidden is ook een geduldig wachten op de komst van God. Bidden is een leven in verwachting. In onze moderne tijd zou je kunnen zeggen: Bidden is het scheppen van ruimte voor God. Ruimte scheppen is moeilijk in een maatschappij waarin we alles willen opvullen en waarin we bezig en druk willen zijn. Soms is het de angst voor de leegte die ons er weer toe leidt alles maar weer snel op te vullen en ons doet leven in de illusie dat we "vervuld" zijn. Bidden is gastvrij zijn voor God, d.w.z een vriendelijke open ruimte scheppen waar God zich aan mij kan tonen als de God van liefde.

2) Persoonlijk vind ik het erg belangrijk om de ervaring te beschrijven waar de afwezigheid en de aanwezigheid van God samenvallen. In het gebed ervaar ik God als afwezig maar in het centrum van zijn afwezigheid ontdek ik dat hij het verlangen naar hem heeft geschapen. In de eucharistie vieren we God's afwezigheid evenzeer als zijn aanwezigheid. Hij kwam maar wij wachten op zijn komst. Ik denk dat dat ook een kernervaring is van de biddende mens. In het gebed stel ik mij bloot aan de pijnlijke ervaring van God's afwezigheid maar hoe dieper ik

Yale University *New Haven, Connecticut 06510*

THE DIVINITY SCHOOL
409 Prospect Street

binnendring in die pijnlijke ervaring des te meer ervaar ik dat God me reeds heeft aangeraakt en het verlangen naar hem in mijn hart heeft gelegd.

Ik denk dat het belangrijk is om hierop te wijzen omdat veel mensen zozeer verlangen naar de "Godservaring" dat het moeilijk is te accepteren dat God groter is dan ons hart en onze geest en dat wij hem niet kunnen "vangen" in de beperkende grenzen van ons menselijke ervaren. Veel moderne bewegingen hebben moeite te accepteren dat de Godservaring niet kan worden geidentificeerd en doen daarom vaak een vals beroep op de mensenlijke emoties. Ik denk niet dat dit expliciet hoeft te worden gezegd, maar ik vind het wel belangrijk om niet voorbij te gaan aan de "ervaring" van God's afwezigheid in het gebed. Wanneer deze afwezigheid als een louterende afwezigheid kan worden begrepen dan kan zij een teken van hoop worden.

Van harte hoop ik dat deze opmerkingen U enige hulp kunnen geven. Graag wil ik nogmaals uitdrukkelijk zeggen hoezeer ik de conceptbrief waardeer en ik hoop dan ook dat U mijn opmerkingen tegen de achtergrond van deze waardering wilt lezen.

Met vriendelijke groeten,

Harrie Nouwen

Harrie J.M.Nouwen.